

Sygn. akt V KK 85/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 października 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Józef Dołhy (przewodniczący)
SSN Andrzej Stępka (sprawozdawca)
SSN Eugeniusz Wildowicz

Protokolant Katarzyna Wępa

przy udziale prokuratora Prokuratury Generalnej Zbigniewa Siejbika,
w sprawie **A. N.**

skazanego z art. 59 ust. 1 ustawy z dn. 29.07.2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii
w zw. z art. 12 kk i inne

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie
w dniu 7 października 2014 r.,

kasacji, wniesionej przez obrońcę skazanego
od wyroku Sądu Okręgowego w O.

z dnia 19 listopada 2013 r., utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w O.
z dnia 21 maja 2013 r.,

**I. uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Okręgowemu w O. do ponownego rozpoznania w postępowaniu
odwoławczym,**

**II. zarządza zwrot opłaty od kasacji w kwocie 450 zł na rzecz
oskarżonego A. N.**

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w O. wyrokiem z dnia 21 maja 2013 r., w sprawie VII K 540/12, uznał oskarżonego A. N. za winnego:

- przestępstwa z art. 59 ust. 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii w zw. z art. 12 k.k. i za to na podstawie art. 59 ust. 1 w/w ustawy i art. 33 § 2 k.k. wymierzył mu karę 1 roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności oraz grzywnę w wymiarze 100 stawek dziennych, ustalając wysokość dziennej stawki na kwotę 10 złotych;
- ciągu dwóch przestępstw z art. 62 ust. 3 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii w zw. z art. 91 § 1 k.k. i za to wymierzył mu karę 3 miesięcy pozbawienia wolności;
- w miejsce zbiegających się jednostkowych kar pozbawienia wolności wymierzył na podstawie art. 85 k.k. i art. 86 § 1 k.k., przy zastosowaniu art. 91 § 2 k.k., łączną karę 1 roku i 7 miesięcy pozbawienia wolności, zaliczając na jej poczet na mocy art. 63 § 1 k.k. okres rzeczywistego pozbawienia wolności w sprawie od dnia 25 października 2011 r. do dnia 27 października 2011 r.;
- na podstawie art. 45 § 1 k.k. orzekł Sąd przepadek na rzecz Skarbu Państwa korzyści majątkowej wynikającej z popełnienia przez oskarżonego A. N. przestępstwa z art. 59 ust. 1 w/w ustawy w zw. z art. 12 k.k., w postaci pieniędzy w kwocie 3.900 złotych;
- na podstawie art. 627 k.p.k. zasądzone od oskarżonego N. na rzecz Skarbu Państwa tytułem kosztów sądowych kwotę 1.115,05 złotych.

Apelację od tego wyroku wniósł obrońca oskarżonego, który powołując się na przepis art. 438 pkt 2 i 3 k.p.k. zarzucił obrazę przepisów postępowania oraz wynikający z niej błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, które to uchybienia mogły mieć wpływ na jego treść. Podkreślenia wymaga, że w pkt 1 tej apelacji obrońca podniósł wystąpienie bezwzględnej podstawy odwoławczej z art. 439 § 1 pkt 11 k.p.k., wobec przeprowadzenia dwóch rozpraw pod nieobecność współoskarżonego D. M. w sytuacji, gdy jego obecność była obowiązkowa, a także przeprowadzenia jednej z nich mimo braku osobistego zawiadomienia tego współoskarżonego o jej terminie.

Z kolei w pkt 2 apelacji podniesiono zarzut obrazy art. 392 § 1 k.p.k. wobec odczytania wyjaśnień współoskarżonego M. mimo, iż nie został on przesłuchany przed sądem. Pozostałe zarzuty dotyczyły obrazy art. 4 k.p.k., art. 7 k.p.k., art. 366 § 1 k.p.k., art. 410 k.p.k. oraz art. 424 § 1 k.p.k. (pkt 3 i 7 apelacji) i były ściśle związane z przeprowadzoną przez Sąd I instancji oceną materiału dowodowego. Podniesiono także zarzut błędu w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia (pkt 4 – 6).

Podnosząc te zarzuty obrońca wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania, ewentualnie zmianę tego orzeczenia poprzez uniewinnienie oskarżonego A. N. od popełnienia przestępstw zarzuconych w pkt. III i IV aktu oskarżenia, zaś w odniesieniu do przestępstwa z pkt. V, poprzez wymierzenie kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania, po przyjęciu przez Sąd, że czyn ten stanowi wypadek mniejszej wagi.

Po rozpoznaniu tego środka odwoławczego, Sąd Okręgowy wyrokiem z dnia 19 listopada 2013 r., utrzymał zaskarżony wyrok w mocy, uznając apelację za oczywiście bezzasadną.

Kasację od wyroku Sądu odwoławczego wniósł obrońca skazanego, który na podstawie art. 523 § 1 k.p.k. w zw. z art. 526 § 1 k.p.k. zarzucił zaskarżonemu wyrokowi rażące naruszenie przepisów postępowania, które miało istotny wpływ na treść orzeczenia, a to:

1/ art. 433 § 2 k.p.k. i art. 457 § 3 k.p.k., polegające na nienależytym rozważeniu i ustosunkowaniu się do zarzutów określonych w apelacji obrońcy w pkt. 3-7, a nadto polegające na całkowitym pominięciu rozpoznania zarzutów określonych w pkt. 1 i 2 apelacji oraz sporządzeniu uzasadnienia wyroku w sposób nieodpowiadający wymogom określonym w wymienionym wyżej przepisie, co w konsekwencji uniemożliwiło merytoryczną ocenę przeprowadzonej przez Sąd odwoławczy kontroli instancyjnej, akceptującej bezkrytycznie wyrok Sądu I instancji;

2/ art. 439 § 1 pkt 11 k.p.k. w zw. z art. 376 § 2 k.p.k., art. 377 § 3 k.p.k. oraz art. 374 § 1 k.p.k., polegające na przeprowadzeniu przez Sąd Rejonowy w dniach 11 grudnia 2012 r. i 12 lutego 2013 r. rozprawy pod nieobecność drugiego współoskarżonego D. M., którego obecność była obowiązkowa i niezbędna wobec

błędne przyjęcia, iż składał już w sprawie wyjaśnienia, podczas gdy skazany składał wyjaśnienia jedynie w postępowaniu przygotowawczym, a także wobec przeprowadzenia rozprawy w dniu 12 lutego 2013 r. mimo niepowiadomienia osobiście skazanego D. M. o jej terminie, co stanowi bezwzględną przyczynę odwoławczą określoną w art. 439 § 1 pkt 11 k.p.k.;

3/ art. 392 § 1 k.p.k. poprzez odczytanie na rozprawie główniej protokołów przesłuchania skazanego D.M., sporządzonych w postępowaniu przygotowawczym, podczas gdy bezpośrednio przeprowadzenie tego dowodu było niezbędne dla rozstrzygnięcia winy skazanego A. N. odnośnie do zarzutu określonego w pkt. III części wstępnej wyroku, tym bardziej, że wyjaśnienia tego skazanego miały służyć ustaleniu okoliczności zasadniczych oraz pozostawały one w sprzeczności z innymi dowodami, w tym z treścią wyjaśnień złożonych przez tego skazanego podczas konfrontacji przeprowadzonej w dniu 9 grudnia 2011 r. ze skazanym N., a także zeznaniami świadków, co naruszyło zasadę ustności i bezpośredniości procesu.

W konkluzji obrońca wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego oraz utrzymanego nim w mocy wyroku Sądu Rejonowego i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania, ewentualnie uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi II instancji do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

W pisemnej odpowiedzi na kasację Prokurator Prokuratury Okręgowej w O. wniósł o jej oddalenie jako oczywiście bezzasadnej.

Na rozprawie kasacyjnej Prokurator Prokuratury Generalnej również wniósł o oddalenie kasacji jako oczywiście bezzasadnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja częściowo okazała się zasadna i w konsekwencji doprowadziła do uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy Sądowi odwoławczemu do ponownego rozpoznania. Potwierdzenie znalazł zarzut naruszenia art. 433 § 2 k.p.k. wobec faktu, iż Sąd Okręgowy w ogóle nie rozpoznał kwestii podniesionych przez obrońcę w pkt. 1 - 2 apelacji. Ponieważ zaistnienie tego uchybienia wystarczyło do wydania rozstrzygnięcia, Sąd Najwyższy ograniczył rozpoznanie kasacji wyłącznie do niego uznając, że analiza pozostałych zarzutów tej skargi

byłaby przedwczesna. A zatem rozpoznaniu podlegał zarzut z pkt 1 kasacji w części dotyczącej rażącego naruszenia art. 433 § 2 k.p.k., z wyłączeniem zarzutu naruszenia art. 457 § 3 k.p.k., w zakresie wiążącym się z kwestią niewłaściwej kontroli odwoławczej zagadnień z pkt 3 – 7 apelacji. Ponieważ zarzut naruszenia art. 433 § 2 k.p.k. (pkt 1 kasacji) dotyczył wprost okoliczności wymienionych także w pkt 2 i 3 skargi nadzwyczajnej, Sąd Najwyższy nie badał merytorycznie ewentualnego wystąpienia wskazywanej przez obrońcę bezwzględnej przyczyny odwoławczej, czy też możliwej obrazy przez Sąd I instancji art. 392 § 1 k.p.k. i wpływu tego uchybienia na treść wyroku.

Przystępując do oceny zarzutu z pkt 1 kasacji należy w pierwszej kolejności stwierdzić, że przepisy art. 433 § 2 k.p.k. i art. 457 § 3 k.p.k., rozpatrywane łącznie, kształtują wymagania, jakim odpowiadać powinno uzasadnienie wyroku sądu odwoławczego. Uzasadnienie to stanowi bowiem sprawozdanie z przebiegu narady i relację rozumowania sądu odwoławczego, którego wynikiem jest jedno z rozstrzygnięć przewidzianych w art. 437 k.p.k. Niedostatki uzasadnienia wyroku sądu odwoławczego świadczą zatem nie tylko o przykładaniu przez ten sąd zbyt małej wagi do staranności redagowania uzasadnienia wyroku, a więc dokumentu o charakterze sprawozdawczym, ale mogą także być odbierane jako dowód nieprawidłowej kontroli odwoławczej, która była niepełna lub pobieżna.

Zgodnie z brzmieniem art. 433 § 2 k.p.k. sąd odwoławczy ma obowiązek rozważyć każdy zarzut apelacji i w razie jej nieuwzględnienia podać, dlaczego argumenty autora apelacji uznał za niezasadne. Nakaz zawarty w tym przepisie ma przy tym charakter bezwzględny i dotyczy wszystkich zarzutów i wniosków wskazanych w środku odwoławczym. Obrza art. 433 § 2 k.p.k. zachodzi więc wtedy, gdy sąd w ogóle nie rozważy wniosków i zarzutów wskazanych w środku odwoławczym, a zatem, w ogóle się do nich nie odniesie. Sąd Najwyższy w licznych orzeczeniach podkreślał takie rozumienie omawianego przepisu (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 14 lutego 2013 r., II KK 127/12, LEX nr 1277698; z dnia 10 października 2013 r., V KK 237/13, Lex nr 1396496; z dnia 10 grudnia 2013 r., V KK 278/13, Lex nr 1422129; z dnia 8 marca 2011 r., II KK 254/10, Lex nr 794015; z dnia 6 czerwca 2006 r., V KK 413/05, OSNKW 2006, z. 7-8, poz. 76). Zauważyć przy tym trzeba, że stopień szczegółowości uzasadnienia wyroku sądu

odwoławczego jest determinowany szczegółowością rozpoznawanych zarzutów. Tylko zatem zarzuty o bardzo ogólnikowym charakterze traktowane być mogą mniej szczegółowo, te zaś które wskazują, często w nazbyt rozbudowanej formie, szereg skomplikowanych okoliczności, powinny być omawiane w szerszym zakresie, z wyczerpującym ustosunkowaniem się do tych okoliczności (*por. P. Hofmański, S. Zabłocki, Elementy metodyki pracy sędziego w sprawach karnych, Warszawa 2006, s. 310 - 311*).

Przepis art. 457 § 3 k.p.k. obliguje z kolei sąd odwoławczy do wyczerpującego przedstawienia toku swego rozumowania w uzasadnieniu wyroku. Sąd odwoławczy zobowiązany jest do podania, czym kierował się wydając wyrok oraz dlaczego zarzuty i wnioski apelacji uznał za zasadne albo niezasadne. Ponadto w przypadku utrzymania w mocy wyroku zaskarżonego na korzyść oskarżonego należy, chociażby w ograniczonym zakresie wykazać, że sąd odwoławczy poddał zaskarżone orzeczenie odpowiedniej merytorycznej kontroli.

Podkreślić przy tym trzeba, że powyższe stwierdzenia nie odnoszą się do zasadności sformułowanych zarzutów. Nie można wykluczyć, iż konkluzje sądu odwoławczego są trafne, jak i trafny jest wyrok wydany przez ten sąd. Prawo strony do rzetelnego procesu obejmuje jednak także prawo do tego, aby sąd odwoławczy odniósł się w rzetelny sposób do przedstawionych w środku odwoławczym zarzutów, przedstawiając argumentację, która spowodowała, że konkretny zarzut został uznany za niezasadny i to także wtedy, gdy zarzut ten w ocenie sądu odwoławczego jest całkowicie chybiony, czy wręcz irracjonalny. Takie uchybienie sądu odwoławczego powoduje, że przeprowadzona kontrola odwoławcza zaskarżonego wyroku uznana być musi za niekompletną i wadliwą. To naruszenie przepisu art. 433 § 2 k.p.k. ma zatem charakter rażący w rozumieniu art. 523 § 1 k.p.k., a potencjalny wpływ omawianego uchybienia na treść wyroku jest istotny. (*por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 6 lipca 2006 r., WK 9/06, R - OSNKW 2006, nr 1, poz. 1375; z dnia 27 sierpnia 2008 r., IV KK 64/08, LEX nr 447296; z dnia 24 listopada 2005 r., IV KK 307/05, R – OSNKW 2005, nr 1, poz. 2208*). Nie może ulegać wątpliwości, że dopiero prawidłowa, to jest kompletna ocena zarzutów i argumentacji zawartych w apelacji obrońcy, pozwoli sądowi odwoławczemu na prawidłowe, być może przy tym identyczne, rozstrzygnięcie.

W tej sytuacji koniecznym stało się uwzględnienie kasacji, uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

Rzeczą Sądu odwoławczego będzie ustalenie, czy w przedmiotowej sprawie rzeczywiście wystąpiło uchybienie mające charakter bezwzględnej przyczyny odwoławczej z art. 439 § 1 pkt 11 k.p.k.

Należy jedynie zwrócić uwagę, że w procesie złożonym podmiotowo większość uchybień określonych w art. 439 § 1 k.p.k. dotyczy całego wyroku, a więc także wszystkich oskarżonych, wobec czego ich wystąpienie musi spowodować uchylenie orzeczenia także na korzyść współoskarżonych, którzy nie wnieśli środka odwoławczego (art. 435 k.p.k.). Są jednak wśród nich także takie, które mogą dotyczyć, w konkretnej sprawie, tylko niektórych oskarżonych. W tych ostatnich wypadkach orzeczenie należy uchylić tylko na korzyść tego oskarżonego, którego takie uchybienie dotyczy (*por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 listopada 2004 r., V KK 158/04, OSNKW 2004, z. 11 – 12, poz. 107*). Analizując podniesiony w tym zakresie zarzut apelacji, Sąd Okręgowy ustali w pierwszej kolejności, czy rzeczywiście wystąpiła wskazana w apelacji bezwzględna przyczyna odwoławcza, zaś w przypadku ewentualnego jej stwierdzenia dokona oceny, która z powyższych sytuacji ma miejsce.

Z kolei przystępując do oceny zarzutu obrazy art. 392 § 1 k.p.k., Sąd odwoławczy będzie mieć na uwadze, iż w apelacji obrońca prawdopodobnie błędnie wskazał ten przepis. Na rozprawie w dniu 11 grudnia 2012 r. Sąd I instancji ujawnił wyjaśnienia współoskarżonego M. w trybie art. 377 § 4 k.p.k., a nie na podstawie art. 392 § 1 k.p.k., na co zwrócił także uwagę prokurator w pisemnej odpowiedzi na kasację.